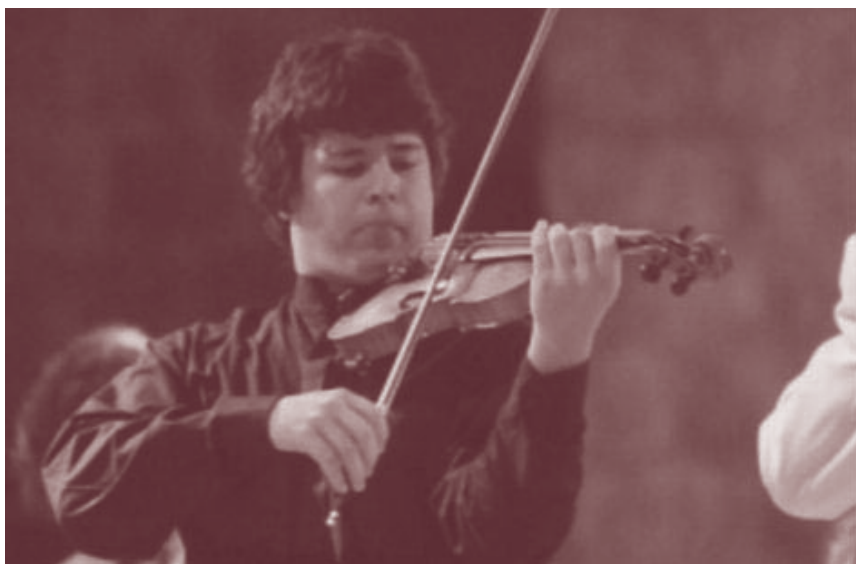

MARIN MARAS, *violina*
RENATA HIL, *klavir*

- L. van Beethoven** **Sedma sonata za violinu i klavir u c-molu, op. 30 br. 2**
Allegro con brio
Adagio cantabile
Scherzo: Allegro
Finale: Allegro - Presto
- B. Papandopulo** **Meditacija za violinu i klavir**
- E. Chausson** **Poema, op. 25**
- M. Ravel** **Tzigane**

Marin Maras (Dubrovnik, 1990.) započinje učiti violinu u svom rodnom gradu, a u dobi od 15 godina, kao posebno nadaren, upisuje Muzičku akademiju u Zagrebu u klasi prof. Leonida Sorokowa, gdje je diplomirao u lipnju 2011. stekavši naziv magistra muzike. Od jeseni 2010. student je diplomskog studija na prestižnom Univerzitetu za glazbu i primijenjene umjetnosti u Beču, također u klasi prof. Sorokowa. Prvi solistički nastup uz orkestar zabilježio je s nepunih 11 godina s *Dubrovačkim simfonijskim orkestrom*, s kojim je od tada ostvario brojne nastupe. Svirao je još i uz *Zagrebačku filharmoniju*, *Simfonijski orkestar Hrvatske radiotelevizije*, *Varaždinski komorni orkestar*, *Zadarski komorni orkestar*, *Zagrebački orkestar mladih* te *Nacionalni akademski orkestar Ukrajine*. Kao pridruženi član svirao je u *Zagrebačkim solistima* i *Zadarskom komornom orkestru*. Od najranije dobi osvaja nagrade na brojnim nacionalnim i međunarodnim natjecanjima. Pobjednik je Međunarodnog violinističkog natjecanja u Novosibirsku, Rusija (2007.); pobjednik je nacionalnog Izбора hrvatskog predstavnika za Eurovizijsko natjecanje mladih glazbenika (Zagreb, 2008.) te sudionik Eurovizijskog natjecanja u Beču; dobitnik je prestižne *Nagrade Stjepan Šulek* (Zagreb, 2009.), koja mu je dodijeljena za izvedbu *Ciganskih napjeva* P. de Sarasate, ostvarenu uz *Simfonijski orkestar HRT-a* i maestra Mladena Tarbuka. Hrvatska glazbena mladež dodijelila mu je nagradu *Ivo Vuljević* za najboljeg mladog glazbenika u 2009. godini, dok je 2010. osvojio *Nagradu Grada Samobora* na *Međunarodnom natjecanju mladih glazbenih umjetnika Ferdo Livadić*, za najbolju izvedbu djela hrvatskog skladatelja (Dubravko Detoni: *22 per 2 in 2*). Na natjecanju *Stefanie Hohl*, koje svake godine organizira *Univerzitet za glazbu i izvedbene umjetnosti* u Beču, osvojio je prvu nagradu 2012., dok je 2013. na *10. međunarodnom violinističkom natjecanju Vaclav Huml* u Zagrebu osvojio četvrtu nagradu. Marin Maras nastupio je na brojnim festivalima od kojih se ističu *Dubrovačke ljetne igre*, *Samoborska glazbena jesen*, *Svibanjske glazbene večeri* u Šibeniku, *Osorske glazbene večeri*, *Kijevske ljetne glazbene večeri* te u okviru ciklusa *Virtuoso* u Zagrebu. Pored mnogih zapaženih recitala u Hrvatskoj, održao je turneju na španjolskim Balearskim

otocima u suradnji s pijanistom Petrom Klasanom. Kao dobitnik stipendije *Milka Violin Grant*, 2011. godine sudjelovao je na prestižnoj ljetnoj američkoj školi *Ecolesd'Art Americaines*, koja se svake godine održava u Fontainebleau, Francuska. Na CD-u *Tri mušketira, jedna dama i gospodin*, objavljenom 2010., nalaze se njegove izvedbe djela E. Blocha i J. Brahmsa, uz suradnju pijanista Srđana Čaldarovića. Redovito se usavršava na brojnim seminarima u zemlji i inozemstvu, a posljednjih godina je stipendist međunarodne akademije Liechtenstein, gdje radi s profesorima poput prof. Coosje Wijzenbeeck te prof. Latica Honda-Rosenberg, i sudjeluje u intenzivnim seminarima i aktivnostima Akademije.

Renata Hil rođena je u Splitu, gdje je završila srednju muzičku školu. Maturirala je u klasi prof. Olge Račić. Godine 1984. upisuje Akademiju umjetnosti u Novom Sadu u klasi prof. Jokuthon Mihajlović. Diplomirala je u klasi prof. Kemala Gekića. Usavršavala se na Hochschule *Mozarteum* u Salzburgu u klasi prof. Karl-Heinz Kammerlinga (klavir) i prof. Erike Frieser (komorna glazba). Aktivno je sudjelovala na seminarima klavira prof. Arba Valdme i seminarima Lieda, prof. Konrada Richtera te prof. Dunje Vejzović. Kao solist, korepetitor i komorni glazbenik nastupala je u Hrvatskoj i inozemstvu. Snimala je za radio i televiziju. Korepetirala je seminare *Aestas Musica* u Varaždinu, *Luka Sorkočević* u Dubrovniku, *Uzmah* na Hvaru, Korčuli, Braču, *HGM* u Grožnjanu, *Pro Musica* na Lošinju, natjecanja *Rudolf Matz* i *Antonio Janigro*. Radi kao viši suradnik na gudačkom odjelu Muzičke akademije u Zagrebu.

Zahvaljujući tradiciji njemačkih sveučilišta čiji je osnutak i opstanak podržavalo plemstvo, dolazi do formiranja nove klase „slobodnih“ intelektualaca. Premda se sveučilišno obrazovanje cijeni i uvažava koliko i plemićka titula stečena rođenjem, ipak je bilo mukotrpno biti primljen među „krvno“ plemstvo na način da vas smatraju sebi jednakima. Uspijevalo je to rijetkima, a među njima je **Ludwig van Beethoven** (1770. - 1827.). Iz tog su vremena zapisane brojne anegdote koje svjedoče o izrazitom samopouzdanju i Beethovenovoj svijesti kako je plemstvo kojem on pripada daleko vrednije od onog naslijeđenog rođenjem. Rođen je u obitelji dvorskih glazbenika pa je, posve prirodno, prvu poduku dobio od oca i njegovih kolega, dvorskih glazbenika. Dječakov je talent bio očit a prvi javni nastupi ukazivali su na još jednu pijanističku zvijezdu čiji će interpretatorski stil uzburkati glazbeni ukus posjetitelja salona. Beethoven je stasao u izražajnog pijanista, vještog u dinamičkom nijansiranju, suptilnoj agogici i posebice atmosferi. Slušateljstvo je dovodio do suza, ali i ekstaze kada bi snažnim udarcima po tipkama lomio žice nježnih bečkih klavira. U Beč je prvi put došao 1787. godine nadajući se susretu s Mozartom. Nažalost, zbog majčine bolesti i skore smrti morao se vratiti u Bonn kako bi skrbio za dvojicu mlađe braće i oca. Drugi put dolazi u Beč 1792. godine posvetivši se učenju kontrapunkta, klavira i violine. Bečka je aristokracija strpljivo podnosila ispade njegove nagle ćudi i neobuzdana temperamenta. A kako i ne bi kad se u skladbama koje je napisao, posvetivši većinu plemićima ili njihovoj djeci, ogledalo istinsko plemstvo njegova bića. Treba naglasiti kako su u to vrijeme plemići bili obrazovani ljudi i ljubitelji umjetnosti, a posebno glazbe i glazbenika. U svojim su salonima i na dvorovima priređivali koncerte, a većina je imala orkestre ili barem manje ansamble s glazbenicima na redovitoj plaći koji su često i putovali u pratnji svojih poslodavaca. Neki među njima su Beethovenu isplaćivali mjesečnu ili godišnju rentu koja je, uz dobit od objavljenih djela, bila presudna za preživljavanje. Kao i kod većine skladatelja, njegov je opus moguće podijeliti u nekoliko faza. Životne okolnosti, povoljne i nepovoljne, utjecale su na kvantitetu, ali ne i kvalitetu stvaralaštva. Začudo, niti potpuna gluhoća nije ga omela u stvaranju djela koja zauzimaju centralno mjesto u cjelokupnom glazbenom stvaralaštvu zapadne Europe. Devet simfonija, mise, klavirske sonate, koncerti za soliste i orkestar, sonate za violinu, violončelo te komorna djela i danas su standardni dio koncertnoga repertoara kako solista tako i orkestara diljem svijeta. Schubert je, nakon što je odslušao *Gudački kvartet op.131 u cis molu*, rekao: „Što je nakon ovoga ostalo još za napisati?“.

U nadolazećim epohama bilo je izvrsnih skladatelja koji su dokazali kako se i nakon Beethovena ima što napisati, međutim Beethovenov je opus za sve njih bio vrijedan izvor učenja genijalne skladateljske tehnike. Zbog stilskih značajki i krono-

logije muzikolozi Beethovena svrstavaju na prijelaz iz klasicizma u romantizam. Za ljubitelje glazbe ljepota njegovih djela i veličina skladateljskog umijeća nadilazi epohu u kojoj je nastala.

Biografija skladatelja **Borisa Papandopula** nalazi se na stranici 23.

Svestrano i široko obrazovanje otežalo je **Ernestu Chaussonu** (1855 . – 1899.) odluku oko izbora karijere. Obitelj ga je poticala da se bavi glazbom, slikanjem i literaturom. Pripadnost visokom društvenom sloju omogućila mu je kretanje po pariškim salonima, slušanje izvedbi vrhunskih glazbenika i komentiranje književnih i likovnih dostignuća s jednako obrazovanim sugovornicima. Kao i svaka obitelj, puno je davala, ali i puno tražila. Roditelji su željeli da Chausson završi studij prava. Kako danas, tako i onda, pravničko zanimanje je osiguravalo financije za život i pristup visokim krugovima. Nije bilo niti govora o upisu studija glazbe. Chausson je udovoljio želji svojih roditelja te je pravni fakultet završio s lakoćom, štoviše čak je i doktorirao. Potom je imao puno pravo ispuniti i svoju želju te se posvetio glazbi. *Le Tempes des Lilas* prva je skladba koju je napisao. U ranim radovima nije mogao izbjeći utjecaj svojih profesora Masseneta i Francka. Dakako, tu je i Wagner od koga je Chausson preuzeo orkestraciju i tehniku lajtmotiva. Muzikolozi njegov rad svrstavaju u tri perioda. U prvom razdoblju više dolazi do izražaja njegov talent nego li vještina komponiranja i skladateljska zrelost. Drugo razdoblje prožeto je dramom i operom, a u posljednjem je zamjetan utjecaj Debussyja te sklonost tuzi i pesimizmu.

Francuski skladatelj **Maurice Ravel** (1875. – 1937.) rođen je u Ciburi, jugozapadnom dijelu Francuske, nadomak španjolske granice. Majka mu je bila porijeklom Baskijka, otac Švicarac. Premda je zarana došao u Pariz gdje se i školovao, na njegov je stvaralački opus zacijelo utjecala prštava melodika španjolske glazbe, prepuna kolorita, ritma i emotivnog nemira. Jedan period njegova života obilježila je depresija uzrokovana uvjerenjem kako neveliki opus zrcali njegovu skladateljsku nesposobnost, ali je istina drugačija. Njegove su skladbe značajan i nezaobilazan dio koncertnoga repertoara glazbenika. Debussy je više radio s bojom i teksturom, Ravel s bojama. Među njegovim najzapaženijim djelima su *Boléro* i klavirski koncert za lijevu ruku u D-duru posvećen austrijskom pijanistu koji je u ratu izgubio desnu ruku. Rapsodičnu skladbu *Tzigane* Ravel je posvetio mađarskom violinistu Jellyju d'Áranyju. Skladbu je napisao za violinu uz pratnju *luthéala*. Ovaj neobični instrument jedna je od inačica instrumenta s tipkama. Ima izmijenjen mehanizam u odnosu na glasovir promjenom batića ili žica zbog čega je zvučna slika koju stvara slična citri. Premda uistinu poseban i osobit, *luthéal* nije zaživio radi osjetljivosti mehanizma i ugodbe. *Tzigane* i *L'Enfant et les Sortiléges* jedine su dvije skladbe koje je Ravel napisao za ovaj instrument.